

Digitally signed by
Library TUM
Reason: I attest to the
accuracy and integrity
of this document

UNIVERSITATEA TEHNICĂ A MOLDOVEI

Victor CATAN
Carolina CATAN

DREPT CONSTITUȚIONAL

SUPORT DE CURS

Chișinău
2017

UNIVERSITATEA TEHNICĂ A MOLDOVEI
FACULTATEA CADASTRU, GEODEZIE ȘI CONSTRUCȚII
CATEDRA DREPT PATRIMONIAL

Victor CATAN
Carolina CATAN

DREPT CONSTITUȚIONAL

SUPORT DE CURS

Chișinău
Editura „Tehnica-UTM”
2017

CZU 342(075.8)

C 29

Suportul de curs este destinat studenților anilor II și III, specialitatea 1001 *Drept*, specializarea 1001.06 *Drept patrimonial*.

Elaborare: conf. univ. Victor Catan
lector, dr. Carolina Catan

Recenzent: conf. univ., dr. Alla Climova

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Catan, Victor.

Drept constituțional: Suport de curs / Victor Catan, Carolina Catan; Univ.Tehn. a Moldovei, Fac. Cadastru, Geodezie și Construcții, Catedra Drept Patrimonial . – Chișinău: Tehnica-UTM, 2017. – 144 p.

Bibliogr.: p.140-144 (69 tit.). – 50 ex.

ISBN 978-9975-45-462-9.

342(075.8)

C 29

Redactor: Eugenia Balan

Bun de tipar 11.01.17 Formatul 60x84 1/16

Hârtie ofset. Tipar RISO Tirajul 50 ex.

Coli de tipar 9,0 Comanda nr.01

2004, UTM, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 168

Editura "Tehnica-UTM"

2068, Chișinău, str. Studenților, 9/9

ISBN 978-9975-45-462-9.

© UTM, 2017

CUPRINS

I. CARACTERISTICA DREPTULUI CONSTITUȚIONAL.....	7
1.1. Dreptul constituțional ca ramură a dreptului, ca știință și disciplină de studiu	7
1.2. Obiectul dreptului constituțional	10
1.3. Normele și raporturile de drept constituțional	11
1.4. Subiecții raporturilor de drept constituțional	13
1.5. Izvoarele dreptului constituțional	15
II. TEORIA CONSTITUȚIEI.....	16
2.1. Originea constituționalismului în Republica Moldova.	16
2.2. Noțiunea de constituție	19
2.3. Elaborarea, adoptarea, revizuirea, suspendarea și abrogarea constituției	22
2.4. Supremația constituției	24
2.5. Conținutul normativ al constituției	25
III. CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII LEGILOR..	27
3.1. Noțiunea, importanța și necesitatea controlului constituționalității legilor	27
3.2. Formele de realizare a controlului constituționalității legilor.....	28
3.3. Controlul constituționalității legilor în Republica Moldova	29
IV. DETERMINĂRILE ȘI ATRIBUȚIILE STATULUI.....	33
4.1. Elementele constitutive ale statului	33
4.2. Suveranitatea poporului și suveranitatea națională	37
4.3. Funcțiile statului	40
4.4. Formele de guvernământ	41
4.5. Structura de stat	44
4.6. Regimul politic	47

V. REPUBLICA MOLDOVA – STAT SUVERAN ȘI INDEPENDENT.	52
5.1. Formarea Republicii Moldova ca stat suveran, independent, unitar și indivizibil	52
5.2. Suveranitatea de stat și drepturile suverane ale Republicii Moldova	56
VI. CETĂȚENIA REPUBLICII MOLDOVA.	59
6.1. Noțiunea și principiile reglementării cetățeniei	59
6.2. Dobândirea cetățeniei	61
6.3. Pierderea cetățeniei	63
6.4. Statutul juridic al cetățenilor străini și apatrizilor	64
VII. DREPTURILE, LIBERTĂȚILE ȘI ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE ALE CETĂȚENILOR.	67
7.1. Noțiuni generale privind drepturile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor	67
7.2. Principiile reglementării drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor	68
7.3. Categoriile de drepturi și clasificarea lor	70
7.4. Îndatoririle fundamentale ale cetățenilor	78
VIII. AUTORITĂȚILE PUBLICE.	79
8.1. Noțiuni generale privind autoritățile publice	79
8.2. Clasificarea autorităților publice	80
8.3. Funcțiile autorităților publice	81
IX. PARLAMENTUL – ORGAN REPREZENTATIV, SUPREM ȘI LEGISLATIV.	83
9.1. Locul Parlamentului în regimul reprezentativ al țării	83
9.2. Mandatul Parlamentului	85
9.3. Organizarea activităților Parlamentului	87
9.4. Funcțiile Parlamentului	89

X. ȘEFUL STATULUI.....	91
10.1. Instituția Șeful statului. Rolul șefului de stat în sistemele onstituționale din alte state și în Republica Moldova	91
10.2. Alegerea Președintelui Republicii Moldova. Răspunderea politică și juridică a șefului de stat.....	92
10.3. Funcțiile și atribuțiile Președintelui Republicii Moldova	93
XI. PUTEREA EXECUTIVĂ.....	96
11.1. Statutul constituțional al Guvernului Republicii Moldova	96
11.2. Modul de investire a Guvernului Republicii Moldova și organele administrației publice centrale	98
11.3. Competența și atribuțiile Guvernului Republicii Moldova	100
11.4. Organizarea activității și actele Guvernului Republicii Moldova.....	106
XII. ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ.....	109
12.1. Modelul european al administrației publice locale.....	109
12.2. Organizarea administrativ-teritorială a Republicii . Moldova	113
12.3. Administrația publică locală în Republica Moldova	116
XIII. ALEGERILE – MECANISM DE REALIZARE A SUVERANITĂȚII.....	120
13.1. Eligibilitatea autorităților publice reprezentative	120
13.2. Principiile participării la alegeri	121
13.3. Organizarea alegerilor în Republica Moldova.....	123
XIV. PUTEREA JUDECĂTOREASCĂ.....	128
14.1. Noțiunea de putere judecătorească	128
14.2. Principiile înfăptuirii justiției	129
14.3. Instanțele judecătorești și atribuțiile lor	131

14.4. Consiliul Superior al Magistraturii – organ de autoadministrare judecătorească	133
XV. CURTEA CONSTITUȚIONALĂ.....	134
15.1. Curtea Constituțională – unica autoritate de jurisdicție constituțională	134
15.2. Atribuțiile, drepturile și obligațiile Curții Constituționale.....	135
15.3. Procedura jurisdicției constituționale și actele Curții Constituționale	137
BIBLIOGRAFIE.....	140

BIBLIOGRAFIE

I. Acte internaționale

1. *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, adoptată de Adunarea Generală a ONU prin rezoluția nr. 217 A) III) din 10 decembrie 1948.
2. *Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale*, adoptată la Roma, la 4 noiembrie 1950. În vigoare pentru Republica Moldova de la 1 februarie 1998.
3. *Pactul internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice*, adoptat de Adunarea Generală a ONU de la New York din 16 decembrie 1966. În vigoare pentru Republica Moldova de la 26 aprilie 1993.
4. *Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante*, adoptată de Adunarea Generală a ONU prin rezoluția nr. 217 A) III) din 10 decembrie 1948.
5. Consiliul Europei. *Carta europeană a autonomiei locale*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Partea I, nr. 331 din 26.11.1997.

II. Acte legislative

6. *Constituția Republicii Moldova*, adoptată la 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial nr. 78 din 29.03.2016.
7. *Legea cu privire la Curtea Constituțională*, nr. 317 din 13.12.1994. În: Monitorul Oficial nr. 8/86 din 07.02.1995.
8. *Codul jurisdicției constituționale*, adoptat prin Legea nr. 502 din 16.06.1995. În: Monitorul Oficial nr. 53-54/597 din 28.09.1995.
9. *Codul electoral*, adoptat prin Legea nr. 1381 din 21.11.1997. În: Monitorul Oficial nr. 277-287 din 26.08.2016.
10. Decretul Președintelui Republicii Moldova cu privire la puterea de stat, nr. 201 din 27.07.1990. În: Veștile, nr. 8/209 din 1990.

11. *Legea privind Declarația de Independență a Republicii Moldova*, din 27 august 1991. În: Monitorul Oficial nr. 11-12 din 1991.
12. *Legea cu privire la Guvernul Republicii Moldova*, nr. 64 din 31.05.1990. În: Monitorul Oficial nr. 131-133 din 26.09.2002.
13. *Legea privind alegerea Parlamentului*, din 14 octombrie 1993. În: Monitorul Oficial nr. 10 din 1993.
14. *Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului*, nr. 797 din 02.04.1996. În: Monitorul Oficial nr. 50 din 07.04.2007.
15. *Legea privind asigurarea activității Președintelui Republicii Moldova*, nr. 1111 din 20.02.1997. În: Monitorul Oficial nr. 16-17/180 din 13.03.1997.
16. *Legea cu privire la Stema de Stat a Republicii Moldova*, nr. 337 din 03.11.1990. În: Veștile, nr. 11/267 din 30.11.1990.
17. *Legea cu privire la Imnul de Stat al Republicii Moldova*, nr. 571-XIII din 22.07.1995. În: Monitorul Oficial nr. 45-46/555 din 17.08.1995.
18. *Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei*, din 23.12.1994. În: Monitorul Oficial nr. 3-4 din 1995.
19. *Legea cetățeniei Republicii Moldova*, nr. 1024-XIV din 02.06.2000. În: Monitorul Oficial nr. 98 din 10.08.2000.
20. *Legea cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova*, nr. 275 din 10.11.1994. În: Monitorul Oficial nr. 20/234 din 29.12.1994.
21. *Legea privind întrunirile*, nr. 26 din 22.02.2008. În: Monitorul Oficial nr. 80 din 22.04.2008.
22. *Legea Republicii Moldova privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale*, nr. 173 din 06.07.1994. În: Monitorul Oficial nr. 1 din 12.08.1994.
23. *Legea privind organizarea judecătorească*, nr. 514 din 06.07.1995. În: Monitorul Oficial nr. 58 din 19.10.1995.
24. *Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii*, nr. 947 din 19.07.1996. În: Monitorul Oficial nr. 15-17 din 22.01.2013.
25. *Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție*, nr. 789 din 26.03.1996. În: Monitorul Oficial nr. 32-33 din 30.05.1996.

26. *Legea privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor*, nr. 154 din 05.07.2012. În: Monitorul Oficial nr. 190-192 din 14.09.2012.
27. *Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor*, nr. 178 din 25.07.2014. În: Monitorul Oficial nr. 238-246 din 15.08.2014.
28. *Legea privind statutul municipiului Chișinău*, nr. 431 din 19.04.1995. În: Monitorul Oficial nr. 31-32/340 din 09.06.1995.
29. *Legea serviciului public*, nr. 443 din 04.05.1995. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 61/681 din 02.11.1995.
30. *Legea privind investitura Președintelui Republicii Moldova*, nr. 1073 din 27.12.1996. În: Monitorul Oficial nr. 3/10 din 09.01.1997.
31. *Legea privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova*, nr. 764 din 27.12.2001. În: Monitorul Oficial nr. 16 din 29.01.2002.
32. *Legea privind administrația publică locală*, nr. 436 din 28.12.2006. În: Monitorul Oficial nr. 32-35 din 09.03.2007.
33. *Actele legislative ale RSS Moldovenești cu privire la decretarea limbii moldovenești limbă de stat și revenirea ei la grafia latină*. Chișinău: Cartea Moldovenească, 1990.
34. *Legi, hotărâri și alte acte adoptate la sesiunea a șasea a Parlamentului Republicii Moldova de legislatura a XII-a*, vol. I. Ediție a Parlamentului. Chișinău: Universitas, 1991.
35. *Legi, hotărâri și alte acte, adoptate la sesiunea întâi a Sovietului Suprem al RSS Moldovenești de legislatura a douăsprezecea*. Ediție a Sovietului Suprem al RSSM, 1990.
36. Hotărârea Guvernului despre aprobarea Regulamentului Guvernului Republicii Moldova, nr. 34 din 17.01.2001. În: Monitorul Oficial nr. 8-10/73 din 25.01.2001.

III. Cursuri, monografii

37. Arseni A. *Drept constituțional (note de curs)*. Vol. II: *Avatarurile puterii*. Chișinău, 1997.

38. Arseni A. *Drept constituțional și instituții politice: Teoria constituției (note de curs)*. Chișinău, 1997.
39. Popa V. *Dreptul public*. Chișinău, 1998.
40. Guceac Ion. *Curs elementar de drept constituțional*, 2 volume. Chișinău, 2004.
41. Guceac I. *Curs elementar de drept constituțional*. Vol. I. Ministerul Afacerilor Interne, Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”. Chișinău, 2001, p. 114-115.
42. Иванов В.М. *Конституционное право Республики Молдова (Учебное пособие)*. Кишинэу, 2000.
43. Андроник Н.С., Иванов В.М, Татар Г.В. *Государственный суверенитет Республики Молдова*. Кишинэу, 2000.
44. Arseni A., Ivanov V., Suholitco L. *Dreptul constituțional comparat*. Chișinău: Centrul editorial al USM, 2003, p. 66.
45. Rousseau Jean Jacques. *Contractul social sau principiile dreptului public*. București: Editura Științifică, 1957.
46. Rousseau J.J. *Discurs asupra originii și fundamentelor inegalității dintre oameni*. București: Editura Științifică, 1958.
47. Deleanu I. *Drept constituțional și instituții politice. Teoria generală*. Vol. I. București, 1991.
48. Deleanu I. *Drept constituțional și instituții politice*. Vol. II. Iași: Chemarea, 1993.
49. Drăgaru T. *Drept constituțional și instituții politice. Tratat elementar*. Vol. II. București: Lumina Lex, 1998.
50. Ionescu G. *Drept constituțional și instituții politice: teoria generală a instituțiilor politice*. Vol. I. București, 1997. Vol. II. *Sistemul constituțional românesc*. București, 1997.
51. Popescu S. *Statul de drept în debaterile contemporane*. București: Academia Română, 1998.
52. Trăistaru E. *Geneza democrației constituționale din România*. Craiova, 1996.
53. Prisca N. *Drept constituțional*. București, 1994.
54. Rusu I. *Drept constituțional și instituții politice (note de curs)*. București: Romfel, 1995.

55. Vrabie G. *Drept constituțional și instituții politice contemporane. Teoria generală a Constituției*. Iași, 1993.
56. Muraru Ion. *Drept constituțional și instituții publice*. București: Editura Acrami, 1997.
57. Muraru Ioan. *Drept constituțional și instituții politice*. Vol. II. București, 1993.
58. Gheorghe T. *Separarea puterii în stat: Marea Britanie, SUA, Franța, România*. București: Editura Științifică, 1994.
59. Barbalet J.M. *Cetățenia*. DU Style, 1998.
60. Preda Mircea. *Autoritățile administrației publice*. București: Lumina-Lex, 1999.
61. Luchaire F. *De la methode en droit constitutionnel*. In: *Revue de droit public*, mars-avril, 1981.
62. Bruhis M. *Rusia, România și Basarabia*. Chișinău: Universitas, 1992.
63. Alexianu G. *Drept constituțional*. 1926.
64. Deleanu Ion. *Drept constituțional și instituții politice contemporane*. Vol. I. București, 1993.
65. Tămaș S. *Dicționar politic. Instituțiile democrației și cultura civică*. București: Casa de cultură și presă „Șansa”, 1996.
66. Cloșca Ionel, Suceavă Ion. *Tratat de drepturile omului*. București: Europa Nova, 1995.
67. Ionescu C. *Tratat de drept constituțional contemporan*. București: ALL BECK, 2003.
68. Mochablon A. *Cartea cetățeanului*. București: Humanitas, 1991.
69. Prelot Marcel. *Precis de droit constitutionnel*, 3-e edition. Paris: Librairie Dalloz, 1955.